

Er ref: LI20240/01387

Maria Gelin

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet,
Transportmarknadsenheten
li.remissvar@regeringskansliet.se
i.transport.remissvar@regeringskansliet.se**Vår ref:** R:2024-53

Elin Swedlund

elin.swedlund@skogsindustrierna.se
070-8877015

Yttrande över Remiss av Trafikverkets redovisning av regeringsuppdrag om hantering av transportdispenser

Skogsindustrierna tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Trafikverkets rapport om hantering av transportdispenser.

Sammanfattning

Skogsindustrierna tillstyrker Trafikverkets alla förslag, samt önskar se följande åtgärder:

- Ett snabbare dispensförfarande
- Ett gemensamt system för ansökan och ärendehandläggning oavsett om ansökan hanteras av Transportstyrelsen, Trafikverket eller kommunen.
- Mer flexibla dispenstillstånd.
- Inkluderande av icke odelbar last i kommande lösning.
- Prioriterat genomförandet av de åtgärder som identifierats i detta uppdrag
- Dispenser ersätts med transporttillstånd och anmälningsförfarande
- Bredden på tillåtna (dispensfria) transporter ökas till 4,5 meter
- Dispens ges för längre transporter
- Dispens utökas att gälla för transport under skymning och gryning

Skogsindustrierna står bakom remissvar från Sveriges Åkeriföretag, Svenska Mobilkranföreningen och Sveriges Träbyggnadskansli.

Skogsindustriernas yttrande

Beskrivning av de åtgärder Skogsindustrin önskar se

Snabba på dispensförfarandet

Snabba dispenser är avgörande för Skogsindustrin både för transporter av odelbar last som husmoduler från fossilfria husfabriker i Sverige till svenska byggarbetsplatser, och för icke odelbar last i form av forskningsprojekt om att elektrifiera tunga transporter.

Skogsindustrierna välkomnar förenkling av dispensförfarandet som bidrar till ett betydligt snabbare beslut. Inom byggbranschen gäller just in time, och trähus levereras idag i form av färdiga moduler som placeras på varandra. En försenad leverans av husmoduler, kranar eller andra dispenserberoende transporter stoppar därför upp hela bygget.

Inkludera även Transportstyrelsen

Inför ett gemensamt system för ansökan och ärendehandläggning oavsett om ansökan hanteras av Transportstyrelsen, Trafikverket eller kommunen.

Inkludera även icke odelbar last i kommande lösning

Underlättande av dispenser för icke odelbar last kan göras genom att även Transportstyrelsens ansökningsprocesser för dispens vid tex forskning och utveckling av transport- och logistikupplägg inkluderas. Detta för att skynda på även denna handläggning.

Dispenser för icke odelbar last tar ofta över ett år att få vilket kraftigt försenar utvecklingen av tunga batterielektriska fordon. Då ansökningar om dispens för icke odelbar last, tex vid forskningsprojekt, görs hos Transportstyrelsen, som i sin tur kontaktar Trafikverket och berörda kommuner, så behöver även Transportstyrelsens resurser och processer inkluderas i de lösningar som genomförs.

Flexibilitet i dispenstillstånden

Tillstånden är ofta väldigt precisa. Exempel på detta är att dispens kan ges för att köra med 90 ton på en viss väg, men om forskningsprojektet inte förutsett att samma fordon även behöver köra till och från en verkstad så behövs nytt tillstånd sökas för denna väg – även om fordonet körs tomt, dvs väger mindre än 90 ton. Här önskar vi se förenklar.

Även vid transport av odelbar last är större flexibilitet önskvärd, och särskilt i de fall där tillstånd ges för andra tider än vad som ansökts, vilket händer. I dessa föreslår Skogsindustrierna att en maxtid tillåts. Exempel på detta är projekt där en leverantör planerar köra flertalet upprepade likvärdiga transporter under en längre period, tex vid ett bygge som pågår i ett halvår. Istället för att behöva söka dispens för varje enskild husmodultransport föreslås att dispenstillstånden förlängs till att gälla som i exemplet i ett halvår. Transporter kan vara svåra att planera och ofta görs de i sjök, och med ett flexibelt dispenstillstånd underlättas planeringen av bygget.

Tid- och genomförandeplan

Skogsindustrierna vill understryka vikten av att prioritera genomförandet av dessa åtgärder, som med relativt små medel kan minska antalet ärenden och underlätta för sökande företag. Genom att be Trafikverket om en tid- och genomförandeplan kan Regeringen understryka vikten av att detta arbete prioriteras.

Ersätt dispens med transporttillstånd och anmälningsförfarande

Skogsindustrierna önskar se att dispensförfarandet ersätts med transporttillstånd, och att ett transporttillstånd då knyts till ett företag och dess produkter. Det underlättar tillståndsprocesserna, ökar giltighetstiden och ökar därmed flexibiliteten. På så sätt sker även hanterings- och kostnadsbesparingar.

Transporttillståndet bör höra till företaget och inte till transporten och gälla oavsett om företaget genomför transporten med egna fordon eller köper tjänsten. Transporttillståndet bör vara anpassad efter produkten som företaget transporterar.

Kommuners har behov av att vara delaktiga i transporttillståndsförfarandet för att kunna planera sin drift, underhåll och utveckling av kommunens egen infrastrukturplan. Skogsindustrierna föreslår därför att kommunen bör besluta om vilken färdväg transporttillståndet gäller för samt vilka tider på dygnet

transport ej är lämplig att ske på. Skogsindustrierna föreslår också att ett transporttillstånd kompletteras med ett anmälningsförfarande där företag som har transporttillstånd anmäler till kommunen när och var transport är planerad att ske. Detta bör ske digitalt och gärna genom gränssnitt till företagens eget planeringssystem då att kommunerna får information direkt när transporten planeras.

Öka bredden på tillåtna transporter till 4,5 meter

Idag krävs dispens för alla transporter över 3,15 meter i bredd. Genom att tillåta transporter till upp till 4,5 meter breda utan dispens ökar flexibiliteten och förutsägbarheten inom byggsektorn. Över 4,5 meter krävs VTL vägtransportledare, varför Skogsindustrin anser att 4,5 meter är en lämplig bredd att få framföra utan dispens.

Ge dispens för längre transporter

Genom att ge dispens för längre fordon kan Skogsindustrierna medlemmar tex minska antalet transporter från tex industrin till hamnen. Ett exempel på detta är att lastvikten av pappersrullar från industrin till hamnen kan ökas från dagens 42 ton till 48 ton om transporterna fick förlängas med ett par meter. Befintliga helskåp/trailer är byggda för att klara detta redan idag, men genomförandet är avhängigt dispens.

Utöka dispens att gälla för transport under skymning och gryning

Det faktum att det är mörkt stora delar av dagen i norra Sverige försvårar byggandet av bostäder och fastigheter i just norra Sverige. Idag stannar byggarbetet upp på många byggarbetsplatser pga att transporter ej får genomföras under gryning och skymning. Transport är endast tillåten när det är ljus och när det är mörkt. Skogsindustrierna önskar se en lösning som tillåter transporter även vid gryning och skymning.

Industriellt träbyggande; en nyckel för prisvärda hållbara bostäder och fastigheter
För att Sverige ska lyckas nå miljö- och klimatmål behöver den cirkulära omställningen fortsätta utvecklas, och fossila material fasas ut. Bygg- och fastighetssektorn står idag för 22 % av Sveriges koldioxidutsläpp så här behövs kraftfulla och snabba åtgärder. Därför måste byggteknik som redan nu verkar för klimatomställningen skalas upp snabbt. Det industriella träbyggandet är en sådan teknik. Den bygger på beprövade system och metoder, och erbjuder omgående en drastiskt minskad klimatpåverkan.

Skogs- och trävaruindustrin är en nyckel till detta genom att vi bygger bostäderna i fossilfria storskaliga fabriker, och transporterar dem sedan i form av färdiga moduler ut till byggarbetsplatserna. Dessa transporter sker genom dispenstransporter. Fördelarna med detta sätt prefabricerade sätt att bygga bostäder är många: Säkerheten på byggarbetsplatserna ökar, de fossila utsläppen från både byggarbetsplatsen och från materialen minskar och svin och spill av byggmaterial minskas då spill som uppkommer i fabriken återanvänds i produktionen medan byggarbetsplatser inte sällan har ett svinn på upp till 25 %.

Utvecklingen av industriellt byggande i trä de senaste 20 åren har gjort Sverige världsledande inom området. Utvecklingen bortom den djupa lågkonjunktur som drabbat byggsektorn ser mycket ljus ut, och efterfrågan bedöms öka snabbt mot 2030. I Sverige byggs idag 90 % av småhusen i trä och med industriell teknik och detsamma gäller för 20 % av flerbostadshusen samt en växande del av övrigt byggande. Stora investeringar i svenska trähusfabriker har skett under de senaste åren och dessa produktionsanläggningar ligger där tillgången på råvara är god, dvs de är spridda över hela Sverige.

Den stora drivkraften bakom utvecklingen är klimatfrågan, men branschens styrka ligger i den förnyelse av byggindustrin som det industriella byggandet innebär. Byggsektorns ineffektivitet och svaga resursutnyttjande har länge varit ett stort problem, och den traditionella byggsektorn står för de största avfallsströmmarna i Europa. Problemet med byggsektorns ineffektivitet och behov av produktivitetsutveckling beskrivs väl i Produktivitetskommissionens delbetänkande från april (sou-202429). Ett effektivt nyttjande av resurser är förutom en hållbarhetsfråga också den enda vägen framåt för att bygga billigare bostäder och fastigheter.

Den svenska industriella träbyggnadssektorn har potential att utvecklas snabbt, och med rätt insatser kan sektorn kunna växa till en ny betydelsefull exportindustri och därmed utgöra en av pelarna i den gröna omställningen som världen och inte minst Europa står inför. En förutsättning för sektorns lönsamma tillväxt och produktivitetsutveckling är att det omgivande ekosystemet utvecklas i samma takt, och då är transporter ett nyckelområde! Snabba dispenser är avgörande för transporter av husmodulerna genom hela Sverige, men även för kranar och andra stora maskiner som behövs vid hopmonteringen av husmodulerna på byggarbetsplatsen.

Ett av branschens ledande bolag är baserat i Piteå. Transporten av volymelement sker på lastbil och för ett bostadsprojekt i exempelvis Helsingborg går transporten genom 100-tals kommuner, vilket skapar stor administration för både företag och kommuner. Här krävs ett digitalt förförande, bl.a. för att ge kommunerna beredskapsförmåga att hantera denna typ av dispenser. Det räcker att en kommun är sen i sitt dispensförfarande för att hela transporten skall äventyras. Arbete pågår med att transportera mer på sjöfart, men risken för skador på själva husmodulerna är idag för stora. Därför är vägtransporter avgörande för att transportera husmoduler från fabriken till byggarbetsplatserna.

Utveckla tunga batterielektrifiera transporter

Transporteffektivitet är avgörande för att ställa om till fossilfria transporter, varför Skogsindustrin kontinuerligt forskar på större, och därmed effektivare transporter. Genom att kunna transportera mer gods med färre körningar ökar säkerheten på våra vägar samtidigt som både mängden batterier, drivmedelförbrukningen och kostnaden minskar. Slitaget på våra vägar hålls också nere.

Skogsindustrin utvecklar ständigt våra vägtransporter till att bli än mer effektiva, och just planeras t.ex. tester av 90-tons batterielektriska lastbilar på olika ställen i landet. Denna fordons- och logistikutveckling försenas idag av kraftigt av handläggningstider för dispenser på upp till ett år.

Skogsindustriernas utgångspunkt

Flexibla transporter är centrala både för byggandet av prisvärda bostäder i Sverige, och för utvecklingen mot mer transporteffektiva transporter.

Skogsindustrins Framtidsagenda bygger på tre löften som tar sikte på 2040, när nästa generation uppnår vuxen ålder. Vi tror att samarbete är vägen framåt: Framtiden formar vi tillsammans.

De tre löften är:

- Till 2040 ska skogsindustrins klimatnytta öka med 30 procent.
- 2040 ska skogsindustrins produkter vara helt fossilfria och återvinningsbara.
- 2040 ska Sverige ha livskraftiga skogar med en rikare biologisk mångfald.

Idag uppgår skogsnäringens årliga klimatnytta till cirka 93 miljoner ton koldioxidekvivalenter (CO₂e). Skogsindustrins ambition är att öka denna klimatnytta med 30 procent, till 122 miljoner ton koldioxidekvivalenter, till 2040. Den stora möjligheten ligger inom ökad substitution, vilket sker bland annat när vi bygger hus i det förnybara materialet trä – ett material som dessutom lagrar in koldioxid under husets hela livstid.

För Skogsindustrierna

Elin Swedlund

Transportansvarig

Skogsindustrierna – organisationen för företag som förädlar trä till fossilfria och förnybara material och produkter. I verksamheten ingår Svenskt Trä och sekretariatet för BioInnovation.

Skogsindustrierna företräder ca 40 massa- och pappersbruk, 80 sågverk och 105 företag med övrig verksamhet i Sverige.